

Päätös

4.12.2024

VN/28271/2024
VN/28271/2024-OKM-4

Jakelussa mainituille

Opintokeskustyöryhmän asettaminen

Tausta Opintokeskusten rahoitusjärjestelmää selvittäneen työryhmän (opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu 2023:30) työn yhteydessä on käynyt ilmi, että opintokeskusten Opetushallitukselle ilmoittamiin valtionosuuslaskennan käyttökustannuksiin on sisällytetty opiskelijoiden matkustamisen, majoittumisen ja ruokailun kustannuksia.

Opetus- ja kulttuuriministeriön näkemyksen mukaan vapaasta sivistystyöstä annetun lain (632/1998) 2 §:n mukaisesti sisäoppilaitoksissa, eli majoitukseen perustuissa oppilaitosmuodossa, kansanopistoissa ja liikunnan koulutuskeskuksissa, opiskelijoiden majoitus- ja ruokailukulujen sisällyttäminen on perusteltua. Opetushallituksen tiedonkeruussa näitä tietoja kerätään kyseisiltä oppilaitosmuodoilta omissa kohdissaan K3.1 Majoitus ja K3.2 Ruokailu. Vastaavia kohtia ei ole muiden oppilaitosmuotojen tiedonkeruussa, sillä muissa oppilaitosmuodoissa opiskelijoiden majoitus- ja ruokailu eivät kuulu niiden lakisääteiseen tehtävään. Opiskelijoiden matkakustannusten maksaminen muutoin kuin koulutukseen kiinteästi liittyvien matkojen osalta ei ole vapaan sivistystyön laissa tarkoitettua koulutuksen järjestämistä eikä sellainen ole osa muitakaan koulutusmuotoja oppivelvollisuuskoulutusta lukuun ottamatta. Matkakustannuksia voidaan korvata Kelan etuusjärjestelmistä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on näin ollen pitänyt tarkoituksenmukaisena tarkentaa opiskelijoista syntyneiden matka-, majoitus- ja ruokailukustannusten ilmoittamisen säännöspohjaa oppilaitosmuotojen tehtäviä vastaavaksi.

Kyseinen tarkennus sisältyi luonnokseen vapaasta sivistystyöstä annetun lain muuttamiseksi, joka oli lausuttavana (dnro VN/22054/2023) loppukesällä 2023. Lausuntopalautteen mukaan ehdotusta ei pidetty perusteltuna ja sen vaikutusarvioita puutteellisina opintokeskusten osalta. Lausuntopalautteessa katsottiin, että opintokeskusten tulee voida jatkossakin ilmoittaa yksikköhintalaskentaan opiskelijoiden matka- majoitus- ja ruokailukustannukset. Palautteen mukaan kustannusten rajaaminen käyttökustannuksista heikentäisi opintokeskusten toimintamahdollisuuksia koulutuksen järjestämiseen yhteistyössä järjestöjen kanssa merkittävästi ja veisi pohjan opintokeskusten valtakunnalliselta ja hajautetulta toimintamallilta. Opintokeskusten ylläpitäjät pitivät erittäin ongelmallisena, että asiaa ei ollut käsitelty lainkaan lakiluonnosta edeltäneessä opintokeskusten rahoitusjärjestelmää selvittäneessä työryhmässä.

Opintokeskusten yhteistyössä järjestöjen kanssa järjestetty opintotoiminta on valtakunnallista ja hajautettua siten, että koulutukset järjestetään siellä, missä ihmiset ovat. Opintokeskuksilla ei useinkaan ole omia koulutukseen käytettäviä toimitiloja eikä myöskään niihin liittyviä pysyviä kustannuksia. Koulutustilat esimerkiksi kurssikeskuksissa tai hotelleissa on usein varattu paketteina sisältäen tila- ja ruokailukulut.

Asettaminen Opetus- ja kulttuuriministeriö on päättänyt asettaa työryhmän selvittämään opiskelijoille maksettujen matka-, majoitus- ja ruokailukustannusten laajuutta opintokeskusten keskuudessa ja näiden kustannusten vaikutusta opintokeskusten opintotoimintaan sekä tekemään ehdotukset asian

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Valtioneuvosto

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 23
00023 Valtioneuvosto

Snellmaninkatu 1 A
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

selkeyttämiseksi. Tavoitteena on saavuttaa yhteisymmärrys vapaasta sivistystyöstä annetun lain 13 §:ssä sää-detyistä yksikköhintoja laskettaessa huomiotta jätettävistä kustannuksista siltä osin kuin on kyse opiskelijoiden matka-, majoitus- ja ruokailukustannuksista ottaen huomioon opintokeskusten toimintaan liittyvät erityispiirteet, jotka erottavat opintokeskukset muista vapaan sivistystyön toimintamuodoista. Lisäksi työryhmän tehtävänä on tarkastella valtionosuusrahoituksen ja kustannusten jakautumista opintokeskusten ja näiden kanssajärjestäjien kesken.

Työryhmän tulee työssään huomioida rahoitusjärjestelmään ehdotettavien muutosten lisäksi tiedonkeruusiin ja informaatio-ohjaukseen liittyvät muutostarpeet. Kustannuserien hyväksyminen käyttökustannuksiksi olisi iso periaatteellinen muutos vapaassa sivistystyössä ja koko koulutusjärjestelmässä. Tämän vuoksi työryhmän tehtäviin kuuluu myös muiden vapaan sivistystyön koulutusmuotojen kuuleminen. Samalla on kuitenkin tärkeä tunnistaa, että asia linkittyy kansalaisyhteiskunnan (järjestö- ja vapaaehtoistoiminnan) toimintaedellytysten tukemiseen.

Toimikausi	Työryhmän toimikausi on 10.12.2024 – 31.12.2026.
Tehtävä	Työryhmän tehtävänä on 1. Selvittää ja kuvata opiskelijoille maksettujen matka-, majoitus- ja ruokailukustannusten laajuus opintokeskusten keskuudessa sekä näiden kustannusten vaikutus opintokeskusten opintotoimintaan ja valtionosuusrahoitukseen. 2. Tehdä ehdotus opintokeskusten lakisääteisen tehtävän muuttamisesta siten, että siitä voidaan juontaa erityinen peruste hyväksyä nämä matka-, majoitus- ja ruokailukustannukset opintokeskusten valtionosuuspohjaan. 3. Tehdä ehdotus vapaasta sivistystyöstä annetun lain uudesta pykälästä, jossa säädetään näiden matka-, majoitus- ja ruokailukustannusten hyväksyttävyydestä opintokeskusten käyttökustannuksiin ja selvittää samalla kanssajärjestäjille syntyneiden kustannusten ilmoittamista valtionosuuden perusteeksi (esim. ns. maksukaton kehittäminen). 4. Edellä mainittujen lisäksi pohtia koulutus- ja opintokerhotuen määrän sääntelemisestä siten, että opintokeskukset ja kanssajärjestäjät olisivat tasavertaisemmassa asemassa yhdessä järjestetyn koulutuksen kustannusten kattamisessa.
Organisointi	Puheenjohtajat - Asiantuntija Petra Heikkinen, opetus- ja kulttuuriministeriö, puheenjohtaja - Hallitusneuvos Marjaana Larpa, opetus- ja kulttuuriministeriö, varapuheenjohtaja Jäsenet - Erityisasiantuntija Seppo Hänninen, Opetushallitus - Erityisasiantuntija My Kirvesniemi, opetus- ja kulttuuriministeriö - Pääsihteeri, opintojohtaja Annika Kokko, Kansallinen Sivistysliitto ja Opintokeskus Kansio - Pääsihteeri, rehtori Karri Koli, Toimihenkilöjärjestöjen Sivistysliitto ja TJS Opintokeskus - Toiminnanjohtaja, opintojohtaja Tuula Kumpumäki, Kansan Sivistystyön Liitto ja KSL-opintokeskus - Hallitusneuvos Marjaana Larpa, opetus- ja kulttuuriministeriö - Erityisasiantuntija Leena Matilainen, opetus- ja kulttuuriministeriö - Toiminnanjohtaja, rehtori Marita Salo, Opintotoiminnan Keskusliitto ja Opintokeskus Sivilis - Pääsihteeri, opintojohtaja Katri Söder, Työväen Sivistysliitto ja sen ylläpitämä opintokeskus - Opetusneuvos Heikki Tulkki, Opetushallitus (varajäsenenä asiantuntija Mirka Råback, Opetushallitus) - Pääsihteeri, rehtori Anneliina Wevelsiep, Sivistysliitto Kansalaisfoorumi ja Opintokeskus Kansalaisfoorumi

Työryhmän asiantuntijasihteerinä toimii opetusneuvos Heikki Tulkki ja tämän sijaisena asiantuntija Mirka Råback. Opetushallituksesta. Työryhmän tekniset sihteeritehtävät hoidetaan opetus- ja kulttuuriministeriön varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja vapaan sivistystyön osastolta.

Työryhmän pysyviksi asiantuntijoiksi nimetään erityisasiantuntija Simo Eerola Opetushallituksesta sekä erityisasiantuntija Hanna Salokaarto ja opetusneuvos Anssi Pirttijärvi opetus- ja kulttuuriministeriöstä. Työryhmä voi tarvittaessa nimetä muita pysyviä asiantuntijoita, kuulla asiantuntijoita ja järjestää kuulemistilaisuuksia.

Työryhmän kokoonpano ei täytä naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain (609/1986) 4 a §:ssä asetettuja vaatimuksia. Ryhmään nimettävillä tahoilla ei ole ollut mahdollisuutta nimetä riittävässä määrin sekä mies- että naisehdokkaita, joten poikkeamiselle on lain 4 a §:n 1 momentissa tarkoitetut erityiset syyt.

Työryhmä kokoontuu neljä kertaa vuodessa, tarvittaessa useammin. Työryhmän ensimmäinen kokous pidetään lähitapaamisena. Muut kokoukset voidaan järjestää etäyhteydellä tai lähitapaamisin, mistä sovitaan tarkemmin ensimmäisessä kokouksessa.

Työryhmän kokoonpanoa voidaan muuttaa opetus- ja kulttuuriministeriön päätöksellä.

Työryhmän työ tehdään virkatyönä, eikä ryhmän jäsenille makseta palkkiota. Kukin organisaatio vastaa osallistujensa matkakuluista. Työryhmään osallistuminen mahdollistetaan myös etäyhteyksin.

Hankkeen muut kulut maksetaan opetus- ja kulttuuriministeriön toimintamenomomentilta 29.01.01.1.

Kansliapäällikkö

Anita Lehikoinen

Erityisasiantuntija

Jari Rutanen

Liitteet

Jakelu Työryhmän jäsenet ja asiantuntijasihteerit

Tiedoksi Opetusministeri Anders Adlercreutz
Opetusministerin valtiosihteeri Mikaela Nylander
Opetusministerin erityisavustaja Laura Ollila
Kansliapäällikkö Anita Lehikoinen
Opetus- ja kulttuuriministeriö/Nuoriso- ja liikuntapolitiikan osasto
Opetushallitus
Opintokeskukset ry
Opintokeskusten ylläpitäjät
Bildningsalliansen rf
Kansalaisopistojen liitto KoL ry
Suomen Kansanopistoyhdistys ry
Suomen Kesäyliopistot ry
Urheiluopistot ry

VN/28271/2024-OKM-4

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: